

Vzdělávací oblast: Člověk a příroda

Vyučovací předmět: Zeměpis

Ročník: 9.

Očekávané výstupy:

Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie

Z-9-1-01 organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů

Společenské a hospodářské prostředí

Z-9-4-01 posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace

Z-9-4-02 posoudí, jak přírodní podmínky souvisí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel

Z-9-4-03 zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové a surovinové a energetické zdroje

Z-9-4-04 porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit

Z-9-4-05 porovnává státy světa a zájmové integrace států světa na základě podobných a odlišných znaků

Z-9-4-06 lokalizuje na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a politické problémy v konkrétních světových regionech

Minimální doporučená úroveň očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření

Z-9-4-02 p *uvede příklady, jak přírodní podmínky souvisejí s funkcí a rozmístěním lidských sídel*

Vyhledá na mapách nejznámější oblasti cestovního ruchu a rekreace

Životní prostředí

Z-9-5-01 porovnává různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, rozlišuje na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajiny

Z-9-5-03 uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí

Minimální doporučená úroveň očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření

Z-9-5-01 p *umí pojmenovat různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, Rozliší na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajiny*

Z-9-5-03 p *Uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí*

Terénní geografická výuka, praxe a aplikace

Z-9-7-01 ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu

Z-9-7-02 aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny

Z-9-7-03 uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech

Minimální doporučená úroveň očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření

Z-9-7-01 p ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu

Z-9-7-03 p uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu ve volné přírodě

Dílčí výstupy

Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie

- dokáže přiměřeně zhodnotit geografické informace a zdroje z dostupných kartografických produktů, grafů diagramu a statistických ročenek
- dokáže přiměřeně hodnotit geografické objekty, jevy a procesy v krajinné sféře, jejich určité pravidelnosti, zákonitosti a odlišnosti, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává hranice mezi podstatnými prostorovými složkami v krajině
- vytváří a využívá osobní myšlenková (mentální) schémata a myšlenkové (mentální) mapy pro orientaci v konkrétních regionech, pro prostorové vnímání a hodnocení míst, objektů, jevů a procesů v nich, pro vytváření postoju k okolnímu světu

Společenské a hospodářské prostředí

- posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace
- rozlišuje a posuzuje předpoklady a lokalizační faktory sídel a hospodářských aktivit na konkrétních příkladech
- popisuje rozmístění lidských ras, národů, jazyků, náboženství, lidských sídel, nejvýznamnějších aglomerací
- určí a vyhledá hlavní oblasti světového hospodářství
- porovnává a lokalizuje na mapách hlavní (jádrové) a vedlejší (periferní) oblasti světového hospodářství
- vymezí kritéria hodnocení vyspělosti sátu
- uvede, vyhledá a charakterizuje příklady států podle stupně rozvoje
- orientuje se na politické mapě světa
- vyhledá na politické mapě světa nově vzniklé stát
- rozlišuje a porovnává státy světa podle zeměpisně polohy, počtu obyvatelstva, z hlediska svrchovanosti, státního zřízení a formy vlády
- uvede příklady různé míry demokracie ve světě
- lokalizuje aktuální příklady politických, národnostních a náboženských konfliktů ve světě
- uvede příklady nejvýznamnějších politických, vojenských a hospodářských seskupení

Životní prostředí

- porovnává různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry
- rozlišuje vzhled, funkci a znaky přírodních a kulturních krajin, uvede konkrétní příklady
- posuzuje působení přírodních krajinotvorných procesů a vzájemný vztah mezi přírodou a lidskou společností na krajinu a na životní prostředí
- zhodnotí jak společenské a hospodářské vlivy lidské společnosti působí dlouhodobě v prostoru a v čase na krajinu a životní prostředí, uvede kladné a záporné příklady
- zhodnotí dodržování zásad ochrany přírody a životního prostředí na lokální i globální úrovni
- navrhne možná řešení problematiky životního prostředí
- provede prostorové rozmístění hlavních ekosystémů
- porozumí pojmům ekologie, trvale udržitelný rozvoj

Terénní geografická výuka, praxe a aplikace

- ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu
- využívá aktivně mapy, atlasy, cestovní průvodce, pracuje s internetem a s dalšími materiály při hledávání informací
- aplikuje v praxi běžné zásady bezpečného pohybu a pobytu v přírodě

Učivo

Společenské a hospodářské prostředí

Obyvatelstvo světa – základní kvantitativní a kvalitativní geografické, demografické hospodářské a kulturní charakteristiky

Světové hospodářství – sektorová a odvětvová struktura, územní dělba práce, ukazatelé hospodářského rozvoje a životní úrovně

Globalizační, společenské, politické a hospodářské procesy - aktuální společenské, sídelní, politické a hospodářské poměry současného světa, sídelní systémy, urbanizace, suburbanizace

Regionální společenské, politické a hospodářské útvary - porovnávací kritéria: národní a mnohonárodnostní státy, části států, správní oblasti, kraje, města, aglomerace; hlavní a periferní hospodářské oblasti světa; politická, bezpečnostní a hospodářská seskupení (integrace) států; geopolitické procesy, hlavní světová konfliktní ohniska

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Krajina – přírodní a společenské prostředí, typy krajin

Vztah přírody a společnost - – udržitelný život a rozvoj, principy a zásady ochrany přírody a životního prostředí, chráněná území přírody, globální ekologické a environmentální problémy lidstva

TERENNÍ GEOGRAFICKÁ VÝUKA, PRAXE A APLIKACE

Cvičení a pozorování v terénu místní krajiny, geografické exkurze - orientační body, jevy, pomůcky a přístroje; stanoviště, určování hlavních a vedlejších světových stran, pohyb podle mapy a azimutu, odhad vzdáleností a výšek objektů v terénu; jednoduché panoramatické náčrtky krajiny, situační plány, schematické náčrtky pochodové osy, hodnocení přírodních jevů a ukazatelů

Ochrana člověka při ohrožení zdraví a života - živelní pohromy; opatření proti nim, chování a jednání při nebezpečí živelních pohrom v modelových situacích

Mezipředmětové vztahy

PŘ – podvýživa, hlad, kyselá deště, oteplování, ekologické katastrofy, kácení tropických deštných pralesů, fotosyntéza, rozšiřování pouští,

CH – skleníkový efekt, složení atmosféry, ozón, oteplování, výfukové plyny, ropné havárie, nerostné suroviny, jiné zdroje energie, pitná voda

D – rozvoj společnosti, změna krajiny, změna života lidí v průběhu času

F – alternativní zdroje energie

OV – mezinárodní spolupráce, pokrok lidstva, šetření surovinami, formy vlády, principy demokracie, náboženství, národnostní menšiny, příčiny válek, možnosti řešení konfliktů, mezinárodní spolupráce

M – zpracování statistických údajů

Průřezová témata

EV- Lidské aktivity a problémy životního prostředí - Doprava a životní prostředí (význam a vývoj, energetické zdroje dopravy a její vlivy na prostředí, druhy dopravy a ekologická zátěž, doprava a globalizace)

EV – Ekosystémy - Lidské sídlo – město – vesnice (umělý ekosystém, jeho funkce a vztahy k okolí, aplikace na místní podmínky).

EV – Ekosystémy - Vodní zdroje (lidské aktivity spojené s vodním hospodářstvím, důležitost pro krajinnou ekologii)

EV – Lidské aktivity problémy životního prostředí - Zemědělství a životní prostředí,
ekologické zemědělství

EV – Lidské aktivity a problémy životního prostředí - Průmysl a životní prostředí (průmyslová revoluce a demografický vývoj, vlivy průmyslu na prostředí, zpracovávané materiály a jejich působení, vliv právních a ekonomických nástrojů na vztahy průmyslu k ochraně životního prostředí, průmysl a udržitelný rozvoj společnosti).

EV – Lidské aktivity a problémy životního prostředí - Odpady a hospodaření s odpady (odpady a příroda, principy a způsoby hospodaření s odpady, druhotné suroviny)

EV – Vztah člověka k prostředí – Aktuální (lokální) ekologický problém (příklad problému, jeho příčina, důsledky, souvislosti, možnosti a způsoby řešení, hodnocení, vlastní názor, jeho zdůvodňování a prezentace).

EV – Vztah člověka k prostředí - Nerovnoměrnost života na Zemi (rozdílné podmínky prostředí a rozdílný společenský vývoj na Zemi, příčiny a důsledky globalizace a principy udržitelnosti rozvoje, příklady jejich uplatňování ve světě, u nás).

EV – Lidské aktivity a problémy životního prostředí - Ochrana přírody a kulturních památek (význam ochrany přírody a kulturních památek, právní řešení u nás, v EU a ve světě, příklady z okolí, zásada předběžné opatrnosti, ochrana přírody při masových sportovních akcích – zásady MOV).

EV – Lidské aktivity problémy životního prostředí – Dlouhodobé programy zaměřené k růstu ekologického vědomí veřejnosti (Státní program EVVO, Agenda 21 EU) a akce (Den životního prostředí OSN, Den Země apod.).

MKV- Etnický původ – rovnocennost všech etnických skupin a kultur, odlišnost lidí, ale i jejich vzájemná rovnost, postavení národnostních menšin, základní informace o různých etnických a kulturních skupinách žijících v České a Evropské společnosti, různé způsoby života, odlišné myšlení a vnímání světa, projevy rasové nesnášenlivost – jejich rozpoznávání a důvody vzniku.